

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНИХ ПРОЦЕДУР

Пай І.І.,

*аспірантка кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
ORCID: 0009-0000-1512-4346*

Пай І.І. Методологія дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур.

У статті розглядається проблема методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Аналізуються різні підходи до методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, як комплексного інституту митного права, з урахуванням сучасних досягнень у філософії, соціології, теорії держави і права, адміністративного і митного права, та методології дослідження запобігання корупції. Розкрито терміни «методологія науки», «методологія юридичної науки», «методологія наукових досліджень», «методологія наукового пізнання», «методологія дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби», «методологія дослідження інституту переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України». Наведено функції методології. Вказано, що методологія дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур є похідною від загальної методології науки та методології юридичної науки. З'ясовано, що структура методології дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур складається з компонентів: 1) доктринально-ідеологічної; 2) стратегічної; 3) інструментальної. Запропоновано категорію «методологія дослідження інституту запобігання корупційних ризиків при здійсненні митних процедур» – розуміти як сукупність принципів, методологічних підходів та наукових методів, які застосовуються з метою отримання нових так і для аналізу вже існуючих наукових знань, а також охоплюють можливість всебічного наукового дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Визначено види методологічних підходів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, а саме: системний, діалектичний, структурно-функціональний, герменевтичний та порівняльний. Вказано перелік основних принципів методології дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, а саме: системності; об'єктивності; всебічності вивчення процесів і явищ; принцип доказовості та обґрунтованості; раціональності наукових положень; принципи наукового дослідження, принцип причинності. Зроблено висновок, що методологічною основою дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в межах адміністративно-правового забезпечення становить система методів: філософських, загальнонаукових, спеціально-юридичних та охарактеризовано їх зміст.

Ключові слова: запобігання корупції, запобігання корупційним ризикам, службові особи, митні органи, методологія дослідження, структура методології дослідження, принципи методології дослідження, митні процедури, митний контроль, митне оформлення, державна служба, адміністративно-правове забезпечення.

Pai I.I. Research methodology for preventing corruption risks in the implementation of customs procedures.

The article examines the problem of research methodology for preventing corruption risks during customs procedures. Different approaches to the research methodology of preventing corruption risks in the implementation of customs procedures as a complex institution of customs law are analyzed, taking into account modern achievements in philosophy, sociology, theory of the state and law, administrative and customs law, and the research methodology of corruption prevention. The terms «methodology of science», «methodology of legal science», «methodology of scientific research», «methodology of scientific knowledge», «methodology of research on countering corruption risks in the public service system», «methodology of research on the institute of movement of goods by natural persons across the customs border of Ukraine» have been disclosed. The functions of the methodology are given. It is indicated that the research methodology for prevention of corruption risks in the implementation of customs procedures is derived from the general methodology of science and the methodology of legal science.

It was found that the research methodology structure of the Institute for the Prevention of Corruption Risks in the Implementation of Customs Procedures consists of the following components: 1) doctrinal-ideological; 2) strategic; 3) instrumental. It is suggested that the category «methodology of research of the Institute for the Prevention of Corruption Risks in the Implementation of Customs Procedures» should be understood as a set of principles, methodological approaches and scientific methods that are used for the purpose of obtaining new and for the analysis of existing scientific knowledge, as well as covering the possibility of a comprehensive scientific study of the prevention of corruption risks during customs procedures. The types of methodological approaches to preventing corruption risks during customs procedures are defined, namely: systemic, dialectical, structural-functional hermeneutic and comparative. The list of the main principles of the research methodology of the institute for the prevention of corruption risks in the implementation of customs procedures is indicated, namely: systematicity; objectivity; comprehensiveness of the study of processes and phenomena; the principle of evidence and reasonableness; rationality of scientific provisions; principles of scientific research, the principle of causality. It was concluded that the methodological basis of the study of the prevention of corruption risks in the implementation of customs procedures within the framework of administrative and legal support is a system of philosophical, general scientific and special legal methods, and their content is characterized.

Key words: corruption prevention, prevention of corruption risks, officials, customs authorities, research methodology, structure of research methodology, principles of research methodology, customs procedures, customs control, customs clearance, civil service, administrative and legal support.

Постановка проблеми. В сучасних умовах наука митного права потребує детального методологічного дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, потреба в акцентуванні уваги на розкритті наукових підходів в контексті з'ясування його змісту, принципів, форм та методів, видів та адміністративно-правових засобів запобігання у досліджуваній сфері, виявлення складових механізму запобігання корупційних ризиків, підстав та змісту адміністративної відповідальності у досліджуваній сфері. Методологічний підхід стосовно предмета даної роботи дозволить визначити також напрямки удосконалення запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в межах його адміністративно-правового забезпечення, розкрити форми оптимізації законодавства.

Метою дослідження є вивчення проблемних питань методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Серед завдань дослідження слід виділити потребу у здійсненні аналізу різних підходів до методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур з урахуванням сучасних досягнень у філософії, соціології, теорії держави і права, публічного управління та адміністрування, адміністративного і митного права, а також сформулювати авторські пропозиції щодо вдосконалення методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур.

Стан опрацювання проблематики. Проблемним питанням дослідження запобігання корупції у діяльності митних органів досліджували такі вчені як Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, В.Я. Настюк, Б.А. Кормич, Д.В. Приймаченко, О.П. Рябченко, А.В. Мазур, О.М. Шевчук, М.Г. Шульга та ін. Питання методології юридичної науки досліджували такі науковці як О.В. Петришин, О.Г. Данильян, Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, С.І. Максимов тощо. Зокрема, М.С. Пластун звернув увагу на проблеми методології дослідження корупції [1], А. Новак досліджував проблемні питання протидії корупційним проявам у системі публічного управління [2], В.В. Вербановський приділив свою увагу методологічним засадам дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби [3], О.М. Шевчук, та А.О. Німа вивчали окремі аспекти методології дослідження переміщення товарів фізичними особами через митний кордон [4], Р.І. Лемеха вивчав методологію дослідження інституту митних режимів в Україні [5] та ін. Незважаючи на активність вчених щодо вивчення проблем протидії корупції в діяльності митних органів на сьогодні актуальною проблемою є визначення шляхів розвитку методології дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, так як ця проблематика залишилась поза увагою науковців з митного права.

Виклад основного матеріалу. Базою для розвитку та присутності корупції в діяльності посадових осіб митних органів є наявність корупційних ризиків, які сприяють, породжують чи захоплюють службових осіб митних органів до скоєння корупційних правопорушень. На запобігання та ефективність методів протидії останніх постійно наголошують як міжнародні, так і вітчизняні науковці. Однак в чинному антикорупційному законодавстві України та правозастосовній практиці в сучасних умовах зберігаються як нормативні, так і організаційно-правові проблеми, недоліки та колізії законодавства, що перешкоджають ефективним заходам мінімізації корупційних ризиків при здійсненні митних процедур.

В наукових юридичних публікаціях не існує єдиної точки зору на дефініцію терміну «методологія» та її складових елементів структури. Невизначеними до цього часу залишається правова конструкція «методологія дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур» у науці з митного права. Важливими для досліджуваної нами роботи мають також змістовне навантаження терміни «методологія науки», «методологія юридичної науки», «методологія наукових досліджень», «методологія наукового пізнання», тощо. Стосовно змісту вищенаведених термінів у сучасному розумінні, сутність «методологія науки» – основа певної парадигми, концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження у сфері певної, окремої науки, які в свою чергу, сприяють отриманню максимально об'єктивної, точної та систематизованої інформації про предмети, явища та процеси [6, с. 292]. Зокрема, Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк та В.С. Смодинський під категорію «методологія юридичної науки» розуміють як зумовлену особливостями правової реальності цілісну та узгоджену систему методів (способів, засобів та прийомів) пізнання державно-правової дійсності [7, с. 9]. Також бажано навести визначення категорії «методологія юридичної науки». Одним із наукових підходів автора А.Д. Машкова – це система методологічних принципів, прийомів, способів, засобів, методів та методик наукового пізнання [8, с. 154].

Інші вчені вказують на категорію «методологія наукового пізнання» та пропонують її розуміти як сукупність теоретичних положень про принципи побудови, форми і способи наукових досліджень, та водночас, як певну систему головних, визначальних ідей в окремій науці, на базі яких ця наука і розвивається [9, с. 74]. Деякі дослідники вважають, що методологічні основи дослідження складається із трьох взаємозалежних складових, а саме:

- 1) доктринально-ідеологічної,
- 2) стратегічної,
- 3) інструментальної.

Створені за результатом дискусій, щодо взаємодії різноманітних стратегій досягнення права та фундаментальних методологічних засад його пізнання» [10, с. 6]. Вищенаведений підхід можна використати у нашому дослідженні. Виходячи із вищенаведеного, можна зробити проміжний висновок, що методологічні основи дослідження є багатоаспектним поняттям. Крім того, варто вказати, що методологія дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур є похідною від загальної методології науки та методології юридичної науки.

Як відомо, методологія у загальному підході виконує такі основні функції:

- 1) визначає способи здобуття наукових знань, особливо в динамічному розвитку процесів та явищ;
- 2) формує особливий (специфічний) шлях, рухаючись по якому можна буде досягти поставленої наукової мети;
- 3) орієнтована на отримання комплексної, всебічної інформації щодо явища чи процесу, який аналізується;
- 4) на базі методології можна створювати та вводити в аналіз нову інформацію, збагачувати, систематизувати категорії та поняття науки;
- 5) формує логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання і тим самим допомагає створити систему наукової інформації як ключову характеристику певної окремої науки [9, с. 74].

У публічному адмініструванні дефініцію «методологія дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби» автор В.В. Вербановський пропонує розуміти як систему загальнотеоретичних принципів, методологічних підходів та наукових методів, які застосовуються за для отримання нових та обміркування вже існуючих знань під час наукового дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби [3, с. 233]. У митному праві категорія «методологія дослідження інституту переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» визначається авторами О.М. Шевчуком та А.О. Німою, як комплекс підходів, принципів і методів наукового пізнання, що охоплюють можливість всебічного вивчення особливостей порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон, як комплексного інституту митного права. Це конкретні методи дослідження щодо переміщення товарів фізичними особами через митний кордон, які є їх сукупністю та базуються на науковій основі [4, с. 256]. Враховуючи вищенаведене, можна запропонувати юридичну конструкцію «методологія дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур» як сукупність принципів, методологічних підходів та наукових методів, які застосовуються із метою отримання нових так і для аналізу вже існуючих наукових знань, а також охоплюють можливість всебічного наукового вивчення запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур ми теж розглядаємо як комплексний інститут митного права.

Стосовно методологічних підходів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в енциклопедичному словнику «підхід» означає дослідницьку позицію, методологічну

систему, яка визначається на початку дослідження з метою досягнення більшої інструментальної визначеності дослідника при вивченні предмета дослідження» [11, с. 518]. На думку С.І. Максимова «підхід» слід ототожнювати із терміном «спосіб осмислення правової реальності». При цьому автор вказує що в основі підходу лежить певна світоглядна позиція, яка впливає на певний тип праворозуміння і кожний з таких підходів є методологічною основою вирішення філософських та методологічних проблем права (питання про підстави справедливості, про поєднання справедливості з аналізом реальних умов суспільних відносин, про обґрунтування нормативної сили права) [12, с. 34]. Серед видів методологічних підходів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур доцільно виокремити, а саме: системний, діалектичний, структурно-функціональний, герменевтичний та порівняльний, тощо. Приміром, діалектичний підхід надає нам можливість розглянути запобігання корупційних ризиків при здійсненні митних процедур як складне соціальне явище, в його динаміці та у зв'язку з іншими явищами, процесами що відбуваються в державі. Системний підхід, який є структурним елементом діалектики, вивчає об'єкти як системи, тобто як щось єдине, елементи якого знаходяться у взаємозалежності та надає нам можливість цілісно та комплексно вивчити запобігання корупційних ризиків при здійсненні митних процедур. В подальшому доцільно навести перелік принципів дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Скажімо, що у наукових працях розрізняють такі види принципів: фундаментальні, загальнонаукові принципи, що становлять власне методологію, конкретно-наукові принципи що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни, або наукової галузі і систему конкретних методів та технік що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань [13, с. 36]. На нашу думку, до принципів дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур слід віднести, а саме: системності; об'єктивності; принцип всебічності вивчення процесів і явищ; принцип доказовості та обґрунтованості; принцип раціональності наукових положень; принципи наукового дослідження, принцип причинності, тощо.

Дослідивши перелік підходів та принципів дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур варто розглянути методи їх дослідження. Метод (від грецької «metodos») у широкому розумінні – «шлях до чогось», шлях дослідження, шлях пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач. Він виступає як сукупність певних правил, прийомів, способів, норм пізнання і дії та є системою приписів, принципів, вимог, що орієнтують суб'єкта у вирішенні конкретної задачі, досягненні певного результату у певній сфері діяльності [14, с. 24–25]. З точки зору О.Г. Данильяна та В.М. Тараненко науковий метод – це внутрішня закономірність руху думки до об'єкта, сукупність правил та прийомів, а також ідей та принципів що лежать у їх основі й обумовлені об'єктивними законами відображуваної дійсності [15, с. 210].

Єдиних наукових підходів до класифікації системи методів у методології не визначено, як у загальному підході так і не передбачено дотепер у наукових працях, як систему методів дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Так запобігання корупційним ризикам пов'язано із запобіганням та протидією корупції спочатку наведемо позиції дослідників методологічного інструментарію у цій царині. Так для ефективного та правильного застосування методологічного інструментарію при дослідженні корупції доцільно застосувати комплекс філософських, загальнонаукових, спеціальних і конкретно-наукових методів пізнання, а саме: 1) методи аналізу та синтезу (для вивчення, групофікації та визначення формо-змістовної сутності досліджуваних філософсько-правових категорій); 2) системно-структурний метод (для всебічного окреслення проблемних питань філософсько-правової проблематики запобігання і протидії корупції); 3) діалектичний метод (для дослідження корупції шляхом системного аналізу, зіставлення та протиставлення теоретико-правових положень у сфері розуміння запобігання і протидії корупції та приписів чинного антикорупційного законодавства України й іноземних держав); 4) семіотичний метод (для поглиблення понятійного апарату, пов'язаного із гносеологічним аналізом феномену корупції, формування та структуризації загально-термінологічних засад раціоналізації цього явища); 5) герменевтичний метод (у цілях аналізу змісту положень антикорупційного законодавства для мінімізації потенційних розбіжностей у понятійно-категоріальній та процедурній компонентах механізму запобігання і протидії корупції у правозастосовній діяльності); 6) методи класифікації та групування, компаративістського аналізу [16, с. 5; 17, с. 207].

Варто вказати, що розподіл у митному праві щодо системи методів дослідження переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, автори поділили на такі основні групи:

- 1) загальнонаукові (діалектики та метафізики, аналіз, синтез, та ін.);
- 2) публічно-наукові (системний та структурно-функціональний, формально-догматичний, правової компаративістики, методи герменевтики);

3) спеціальні (юридичного моделювання, статистики, соціологічно-правовий, історико-правовий та ін). [4, с.255].

При методології дослідження інституту митних режимів автор Р.І. Лемеха визначає види таких методів дослідження:

1) філософські;

2) загальнонаукові, серед яких: прийоми логічного методу (аналіз, синтез, дедукція та індукція); системний та структурно-функціональний; прийоми соціологічного методу (опитування, анкетування), статистики;

3) спеціально-юридичні методи дослідження (метод юридичної догматики; порівняльного правознавства; герменевтики (тлумачення нормативно-правового акту) та юридичного моделювання, вказує на важливість методів юридичної статистики та соціологічного дослідження: аналіз документів, статистичних даних, спостереження, опитування і соціальний експеримент) [5, с. 141].

Також Р.І. Лемеха зазначає що для досліджуваної проблематики необхідно враховувати специфіку методології окремих юридичних наук, а саме: адміністративного, фінансового, цивільного, господарського та міжнародно-приватного права [5, с. 142]. Враховуючи вищевикладене, для дослідження проблематики запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур варто провадити на основі застосування системи науково-теоретичних методів дослідження:

1) філософські;

2) загальнонаукові;

3) конкретно-наукові методи (спеціальні (юридичні)).

Використання діалектичного методу щодо проблематики даної роботи, надає нам можливість з'ясувати зміст та ознаки запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур та виокремити їх види, встановити сутність цієї юридичної категорії. Окрім цього, даний метод надає змогу визначити зв'язок із його складовими (запобігання та урегулюванням конфлікту інтересів, дотримання доброчесності та етичних стандартів поведінки посадових осіб митних органів, дискреційні повноваження у діяльності митних органів,) та суміжними явищами (запобігання та протидія корупції у державній митній справі), з'ясувати проблеми її реалізації та виробити напрями вдосконалення антикорупційного законодавства.

До загальнонаукових методів дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур доцільно віднести методи: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, абстрагування та узагальнення, а також системний метод та структурно-функціональний; прийоми соціологічного методу (опитування, анкетування), статистики. Приміром, О.В. Кустовська визначає системний метод як можливість дослідження об'єкта в разі складної системи [18, с. 5]. За допомогою системного методу можна з'ясувати взаємозв'язок інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур та визначити його комплексний (міжгалузевий) характер, який складається із норм адміністративного, фінансового, кримінального, цивільного, господарського та міжнародного права, тощо. Стосовно методу аналізу та синтезу у предметі нашої наукової праці слід зазначити, що метод аналізу та синтезу дає змогу розкласти категорію «запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур» на структурні елементи та у подальшому вивчити кожний із них окремо і в сукупності з метою виявлення характерної специфіки адміністративно-правового забезпечення. Приміром, за допомогою структурно-функціонального методу можна визначити адміністративно-правовий статус суб'єктів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур.

Використання методу дедукції при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур надає змогу використовувати загальні наукові юридичні праці як вітчизняних так і зарубіжних вчених, що стосуються предмету цієї роботи та власні напрацювання із метою вказівки окремих думок або визначення змісту деяких наукових юридичних тверджень. Метод абстрагування при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур надає змогу виділення специфічних ознак та елементів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в межах адміністративно-правового забезпечення що не притаманні іншим правовим явищам, процесам, пов'язаних із запобіганням корупції у діяльності митних органів. Стосовно використання методу узагальнення при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, то цей метод сприяє об'єднанню предметів за схожими властивостями і тому у нашій роботі він може використовуватись із метою підготовки відповідного категоріально-понятійного апарату та надання як проміжних так і загальних висновків.

О.В. Петришин у теорії права до спеціально-наукових методів, відносить формально-юридичний, соціолого-правовий, герменевтичний, порівняльно-правовий [19, с. 40]. У цій роботі при дослідженні методів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур особливе місце займають такі спеціальні методи, а саме: 1) порівняльний;

- 2) формально-юридичний;
- 3) герменевтичний;
- 4) соціолого-правовий.

Розглянемо окремі із них. Вищенаведені методи використовуються для дослідження відповідних явищ та процесів, які у першу чергу базуються на методологічних напрацюваннях у сфері права.

У контексті правил для вибору порівняльного методу для досліджень у сфері права. Так, Ю.О. Баранова вважає, що порівнювати правові явища є можливим тоді, коли тільки внаслідок дотримання 1) відповідності між видом порівняння та масштабами дослідження; 2) порівнюваними визнаються об'єкти, що належать до одного рівня та виду (правило однопорядковості); 3) порівнюваними визнаються об'єкти що знаходяться в одні сфері (правові, соціальні, культурні, економічні); 4) при визначенні порівнюваності правових об'єктів слід враховувати регіональні особливості утворення та функціонування даного об'єкта у різних країнах, тощо [20, с. 2]. Також авторкою було визначено методологічні правила непорівнюваності правових об'єктів: 1) вони можуть мати схожі параметри, але не охоплюються метою дослідження;

2) відсутність аналога в інших правових системах;

3) один з об'єктів знаходиться під ідеологічним, релігійним чи іншим впливом, внаслідок чого неможливо об'єктивно виокремити його якості;

4) критерії порівняння не охоплюють головних ознак предмета дослідження тощо [20, с. 2]. Ці критерії можна використати у предметі нашої роботи. Так порівняльний метод при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур надає нам можливість розглянути антикорупційне митне законодавство та адміністративно-правовий механізм запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур у зарубіжних країнах, здійснити порівняння між собою, а також зробити висновки наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, порівняти положення чинних та нечинних вітчизняних нормативно-правових актів, надає нам можливість порівняти положення діючого митного законодавства із законодавством зарубіжних держав у цій царині.

Формально-юридичний метод дозволяє простежити взаємозв'язки між внутрішнім змістом і зовнішнім вираженням (формою) державно-правових явищ та інститутів. Він полягає у вивченні та опрацюванні догми права в логічній обробці норм права із застосуванням юридичної техніки [7, с. 12]. Так формально-юридичний метод при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур надає нам можливість здійснити аналіз джерел як нормативно-правових актів, так й судової практики у цій царині, з метою визначення сутності та особливостей запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, а також застосування цього методу надає нам можливість розкрити види підходів у законодавстві, виокремити зміст правових норм які регулюють досліджувані правовідносини запобігання корупційним ризикам.

Стосовно застосування герменевтичного методу у досліджуваній проблематиці. Зазначимо, що юридична герменевтика досліджує процес інтерпретації змісту правової реальності у всій її багатоманітності. З наукової позиції П. Рабіновича загальна теорія розуміння (герменевтика) має «виходи» мало не на всі етапи та зони правового регулювання, оскільки вони з необхідності опосередковуються свідомістю осмислюються. Вищевказаний критерій дає можливість застосування цієї науки, на думку вченого, в загальнотеоретичному правознавстві [21, с. 70]. Застосування герменевтичного методу при дослідженні запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур надасть нам можливість правильно тлумачити зміст правових норм у цій сфері і як результат – вони будуть реалізовуватися більш ефективно та якісно. Крім того, герменевтичний метод у цій роботі надає нам можливість знайти та вирішити проблеми застосування правових норм, а саме їх недоліки, прогалини, неузгодженості та колізії, а також сприяє правильному і точному тлумаченню норм законодавчих актів під час запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур.

Висновок. Методологія дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур» – це сукупність принципів, методологічних підходів та наукових методів, які застосовуються із метою, як отримання нових, так і для аналізу вже існуючих наукових знань, а також охоплюють можливість всебічного наукового вивчення запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур. Серед видів методологічних підходів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур доцільно виокремити: системний, діалектичний, структурно-функціональний герменевтичний та порівняльний.

Методологічна основа дослідження запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур в межах адміністративно-правового забезпечення представлена системою методів філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних, а саме: діалектичного, герменевтичного, методів аналізу, синтезу, дедукції й індукції, класифікації, узагальнення, системно-структурного,

соціологічного, формально-юридичного, історико-правового, порівняльно-правового методів, методу правового моделювання, тощо. Визначено перелік основних принципів дослідження інституту запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур, а саме: системності; об'єктивності; принцип всебічності вивчення процесів і явищ; принцип доказовості та обґрунтованості; принцип раціональності наукових положень; принципи наукового дослідження, принцип причинності та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пластун М.С. Корупція як соціально-правовий феномен: до питання про методологію дослідження. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Право. 2016. Випуск 12. С. 26–37.
2. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1 (28). С. 29–36.
3. Вербановський В.В. Методологічні засади та категоріальний апарат дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби. *Право та державне управління*. Вип. 1. 2022. С. 232–238. URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.1.34>.
4. Шевчук О.М., Німа А.О. Методологія дослідження переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України: адміністративно-правовий аспект. *Право та суспільство*. 2024. № 4. С. 250–257. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.34>.
5. Лемеха Р.І. Методологія дослідження інституту митних режимів в Україні. *Право і суспільство*. 2020. № 6. С. 113–143.
6. Бабух І.Б. Актуальність та специфіка сучасної методології наукових досліджень. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 3 (318). С. 291–294.
7. Лук'янов Д.В. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до іспитів / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2018. 196 с.
8. Машков А.Д. Проблеми теорії держави і права. Основи: курс лекцій. Київ: Четверта хвиля, 2008. 464 с.
9. Нікіфоров П., Бабух І. Методологія наукових досліджень як особлива галузь економічної науки: сучасне розуміння та нові підходи. *Mechanism of an Economic Regulation*, 2023. № 3 (101). С. 73–77. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.101.11>.
10. Фальковський А.О. Аксиологічний підхід в методології сучасної юриспруденції: автореф. дис. канд. юрид. наук спец.: 12.00.12. Одеса. 2011. 19 с.
11. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
12. Максимов С.І. Правова реальність: досвід філософського осмислення. Харків: Право, 2002. 328 с.
13. Лук'янова Г.Ю. Методологічні основи дослідження права у сучасній юридичній науці. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. Вип. 4. С. 33–43.
14. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А.Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
15. Данильян О.Г. Тараненко В.М. Філософія: підручник. 2-ге вид., допов. і переробл. Харків: Право, 2012. 312 с.
16. Кісіль Р.-В. Філософсько-правова інтерпретація корупції як форми девіантної поведінки: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.12. Львів, 2014. 22 с.
17. Приходько А.А. Методологічні аспекти адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. *Право та суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 202–208.
18. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль: Екон. думка, 2005. 124 с.
19. Загальна теорія права: підручник / за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2020. 255 с.
20. Баранова Ю.О. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень: автореф. дис. канд. юрид. наук. Одеса. 2015. 24 с.
21. Рабінович П. Герменевтика і правове регулювання. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2. С. 61–70.